

Maria ABRAMCIUC,
Iraida COSTIN-BĂICEAN
Universitatea de Stat
„Alec Russo”
(Bălți)

**ION CREANGĂ ȘI PROZA
BASARABEANĂ.
CHIȘINĂU: CUNIVAS, 2020, 277 P.**

Studiul monografic *Ion Creangă și proza basarabească* conține o importantă investigație științifică, în care este evaluat raportul prozei române din Basarabia cu modelul narativ crengian, relevându-se, în special, manierele de asimilare, de către unii scriitori moderni și postmoderni, a structurilor epice, care decurg din opera marelui povestitor. Propunându-și „să exploreze fenomenul crengianismului în proza basarabească prin prisma rescrierii modelului Creangă”, autoarea conceptualizează, într-un demers exegetic echilibrat și nuanțat, aspectele teoretice și aplicative ale subiectului.

Cercetarea denotă, în primul rând, asumarea unui orizont interpretativ cu multiple implicații teoretice, reverberând apoi în planul disocierilor hermeneutice. Specificările ample, în sub-capitolul *Modelul narativ crengian*, cu referire la elementele constitutive ale modelului, între care esențială fiind „atitudinea prozatorului față de cuvânt”, trimerile la distincția între *limbajul vorbit* și *limbajul scris*, aparținând lui G. Călinescu, sau la teoria discursului elaborată de Paul Ricoeur, au rolul să clarifice *spectrul noțional* al studiului, să faciliteze, în cele două capitole demonstrative, interpretările de text. Urmând o coerență impecabilă, demersul științific examinează minuțios dimensiunile teoretice ale modelului, îi relevă potențialul cataizator, identificându-i proiecțiile în operele lui Spiridon Vangheli, Vasile Vasilache, Ion Druță, I. C. Ciobanu, Vlad Ioviță, Paul Goma, Alexei Marinat, dar și în ale autorilor adepți ai noii paradigme epice – Nicolae Leahu, Ștefan Baștovoi, Anatol Moraru, Constantin Cheianu, Alexandru Vaculovski și Em. Galaicu-Păun.

Evidențiate riguros, etapele de interpretare sunt suficiente demersului analitic, susținut și prin numeroase exemple, selectate din proza autorilor comentați, ceea ce probează aplicabilitatea enunțurilor teoretice și clarifică perspectiva de raportare a acestor scriitori la strategiile narative impuse de Ion Creangă. Importante, în economia acestei investigații, sunt comentariile explicite, în care sunt relevate diferențele de asimilare a modelului crengian de către scriitorii basarabeni, formulele epice, pe care aceștia le aplică, în vederea întreținerii dialogului cu scrierile naratorului humuleștean. În acest scop, Iraida Costin-Băicean disimulează specificul mijloacelor literare, aplicate de fiecare creator, indiciile stilistice ale creației lor, prin care sunt probate afinitățile cu structurile epice crengiene.

Remarcăm consecvența cu care cercetătoarea a armonizat exegeza operelor cu elementele teoretice ale lucrării, ceea ce a condus la sistematizarea materiei, la concentrarea ei într-un demers explicit și unitar. Apreciem examinarea minuțioasă a perspectivelor de rescriere a modelului, interpretarea structurilor narative, specifice prozei marelui povestitor, recognoscibile în operele scriitorilor basarabeni menționați – toate conjugate de autoarea studiului într-un demers analitic foarte concentrat, incluzând, însă, o amplitudine largă – de la paradigma tradiționalistă la cea postmodernistă. Reținem trierea exegetică a unui număr impresionant de opere literare, calitatea traiectului explicativ, succesiunea logică a ideilor, prezența argumentului plauzibil, în scopul prezentării cât mai complete și exhaustive a problemei, ceea ce a imprimat ritm și semnificație cercetării.

Ghidată de surse teoretice importante ale literaturii de specialitate, exegeza din studiul monografic *Ion Creangă și proza basarabeană* dobândește relevanță prin perspectiva sistemică asupra fenomenului discutat, prin prezentarea detaliată a faptelor, prin relevanța abordărilor teoretice și a celor practice. Subliniind calitatea științifică, originalitatea și caracterul novator al studiului monografic, remarcăm și numărul impresionant de exemple estimative, impunătoarea listă bibliografică și concluziile adecvate.